

A könyv megvásárolható az
Ad Librum internetes könyvesboltjában

MÉSZÁROS ÁDÁM

A bűncselekmény elkövetői

Elméleti és gyakorlati alapkérdések

Budapest
2008

Ez a különnyomat szabadon és ingyenesen terjeszthető.

A könyvvvel kapcsolatban további információ érhető el a kötet
weboldalán:
podpress.hu/Meszaros-Adam

© 2008 Mészáros Ádám

© 2008 Ad Librum Kft.

Minden jog fenntartva!

Az Ad Librum Kiadó és a PodPress az Ad Librum Kft. márkanevei.

A könyv adatai:

Szerző: Mészáros Ádám

Cím: A bűncselekmény elkövetői. Elméleti és gyakorlati alapkérdések

Kiadó: Ad Librum Kiadó

Kiadási év: 2008

ISBN: 978-963-9888-02-9

Terjedelem: 340

Méret: A5

Ár: 2990

Közvetlen vásárlás: shop.adlibrum.hu

MÉSZÁROS ÁDÁM

A bűncselekmény elkövetői

Elméleti és gyakorlati alapkérdések

Ad Librum Kiadó

Budapest

2008

© 2008 dr. Mészáros Ádám

ISBN 978-963-9888-02-9

A borító Benes Bátor: A birodalom III. című alkotásának felhasználásával készült

Kiadási szolgáltatások:
PodPress (Ad Librum Kft.)

A könyvvel kapcsolatban további információ érhető el
az alábbi címen:
<http://adlibrum.hu/Meszaros-Adam/>

TARTALOM

I	ELMÉLETI ÉS FOGALMI KERETEK	17
1	JOGELMÉLETI KERETEK	21
1.1	Értékszempontok és jogérvényesség	21
1.2	A büntetőjog alapja és érvényességének korlátai .	24
2	BŰNCSELEKMÉNYTANI KERETEK	33
2.1	A bűncselekmény tudományos fogalmának alapvető modelljei	34
2.2	A bűncselekmény tudományos fogalma	36
II	A TETTESSÉG ÉS RÉSZESSÉG ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI (Általános rész)	47
3	ELKÖVETŐI ALAKZATOK A MAGYAR BÜNTETŐJOGBAN	51
4	AZ ÁLTALÁNOS TETTES- ÉS RÉSZESFOGALOM	57
4.1	Az általános tettesfogalom	59
4.2	A tetteség és a részesség általános fogalma	65

4.3	Tettesek – részesek – elkövetők	69
5	A TETTESSÉG ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI	71
5.1	Az önálló tetteség	71
5.2	A társtetteség	75
6	A RÉSZESSÉG ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI	83
6.1	A tettesi alapcselekmény és a járulékoság	83
6.2	Az okozati összefüggés	87
6.3	Az időbeliség	94
6.4	A szándékosság követelménye	96
6.5	A tettesi túllépés	105
6.6	Az önkéntes visszalépés	108
6.7	A részesség fogalmi kizártsága	111
 III AZ ELKÖVETŐKKEL KAPCSOLATOS EGYES		
PROBLEMATIKUS TERÜLETEK (Különös rész)		115
7	AZ IN DUBIO MITIUS ELVE	119
7.1	Elméleti és jogfilozófiai alapok	119
7.2	Kétségeség és bizonyosság a büntetőjogban . . .	125
8	A SZEMÉLYES TULAJDONSÁGOK TANA	131
8.1	Elméleti alapok	133
8.2	A passzív alanyhoz fűződő személyes tulajdonságok	140
8.3	A tetteshez fűződő személyes körülmények hatása	141
8.4	A részeshez fűződő személyes körülmények hatása	154
8.5	Konklúziók	157
9	A RÉSZESSÉG JÁRULÉKOSSÁGA	159
9.1	A járulékoság fogalma és tipizálási modellje . . .	159
9.2	A részesség járulékoságát meghatározó tényezők	169

9.3	Konklúziók	178
10	ELKÖVETŐI ALAKZATOK ÉS GONDATLAN BŰN- CSELEKMÉNYEK	181
10.1	Elkövetői alakzatok és vegyes bűnösség	181
10.2	Az actio libera in causa és a részesség	196
10.3	Az agent provocateur	205
11	A KÖZVETETT TETTESSÉG	217
11.1	A közvetett tettség elméleti kérdései	217
11.2	A közvetett elkövetői alakzat szabályozásának kérdései	230
IV	AZ ELKÖVETŐK TÖRVÉNYI SZABÁLYOZÁ- SÁNAK LEHETŐSÉGEI	243
12	SZABÁLYOZÁSI ALTERNATÍVÁK	247
12.1	A Ligeti-féle koncepció	247
12.2	A minisztérium tervezete	249
13	DE LEGE FERENDA JAVASLAT	259
13.1	Az alapvetésül állított tételek	259
13.2	A bűncselekmény elkövetőinek törvényi szabályai de lege ferenda	263
13.3	Indokolás	264
V	FÜGGELÉK	289
	Rövidítések jegyzéke	291
	A gyakorlati példák megoldása	293
	Felhasznált irodalom	305
	Summary	319

„[...] a gondolkozás erénye [...] mindennél
istenibb eredetű, mert képességét sohasem veszti
el, s csak azáltal, hogy merre fordul, lesz
segítővé-hasznossá vagy ártóvá-haszontalanná.”

(Platón: Az állam. 518/e)

ELŐSZÓ

Dr. Mészáros Ádám sikeresen megvédett értekezésének nyilvános közlésre szánt változatát tartja a kezében az olvasó.

A szerző az anyagi büntetőjog egy fontos területét tekintélyes szakirodalmi anyag alapján és önálló szempontok szerint dolgozta fel.

A tárgy körvonalazása és az elméleti alapok felvázolása után a hatályos jog alapján a tettesség és részesség általános fogalomrendszerét, majd a tettesség alakzatait és a részesség általános jellemzőit tárgyalja, kitérve a bírói gyakorlatra is. Ezt az egyes problematikus területek részletesebb elemzése követi; ennek keretében fejt ki az „in dubio mitius” elvet, majd sorra veszi a személyes tulajdonságok jogi hatókörét, a részesség járulékoságának problematikáját és az elkövetői alakzatoknak a gondatlanságból elkövetett bűncselekmények körében mutatkozó sajátos vonásait. Itt foglalkozik az „actio libera in causa” kérdésével és az ittas, vagy bódult állapotban elkövetett bűncselekmények megítélésével, továbbá az „agent provocateur” problematikájával. Fejtegetéseit a közvetett tettesség intézményének elemzésével folytatja, kitérve a folyamatban lévő anyagi büntetőjogi kodifikáció munkálatainak keretében felszínre került különböző elgondolások bemutatására és értékelésére is, végül foglalkozik a függőben lévő szabályozási alternatívákkal és összegezi saját javaslatait.

Reményeim szerint ebből a – szükségképpen vázlatos – áttekintésből is megítélhető, hogy a szerző gondolatgazdag művet alkotott.

Hozzá kell tennem: a szerteágazó kérdések útvesztőjében otthonosan mozog, a különféle vitatott pontokat biztos kézzel emeli ki, az eltérő nézeteket aprólékosan és lényegre törően mutatja be és saját álláspontját világosan megfogalmazva, egyszersmind logikusan indokolva fejti ki.

Aki az anyagi büntetőjog elméleti kérdései iránt érdeklődik, bizonyára nem várt reveláció erejével ható, mellbevágó új felismeréseket. Kellemes meglepetésben lesz tehát része, amikor majd azt tapasztalja, hogy a szerzőnek sikerült az igazságosság és az „in dubio mitius” elvet következetesen alkalmazva egy olyan viszonyítási rendszert kialakítania, amelynek tükrében a megszokott – s így mintegy magától értetendőnek tekintett – fogalomrendszer gyenge pontjait, hiányosságait, esetenként következetlenségeit és belső ellentmondásait szokatlanul éles megvilágításba helyezheti. Kiváló példáit nyújtják ennek a sajátképi bűncselekményben való társtettesi és bűnrészesi közreműködés kérdéseit, a bűnrészség járulékoságát, illetőleg a közvetett tettség szabályozatlanságából adódó elvi következményeket tárgyaló részek.

Abban a meggyőződésben ajánlom minden érdeklődőnek, hogy egy olyan könyvet olvashat, amely időszerű hozzájárulás az anyagi büntetőjog tudományához, s amelynek értékét a benne olvasható, gondosan megfogalmazott és megindokolt szövegjavaslatok – a folyamatban lévő kodifikációra tekintettel – csak növelik.

Budapest, 2008. május 29.

dr. Bócz Endre

BEKÖSZÖNTŐ

A bűncselekmény elkövetőinek monografikus feldolgozása a XIX. század végén Wlassics Gyula [Wlassics (1885), illetve (1893)], majd a múlt század közepén Losonczy István [Losonczy (1961), illetve (1966)] tollából látott napvilágot. Az elmúlt időszakban az elkövetőkkel – akárcsak a büntetőjog számos más kérdésével – kapcsolatban több tanulmány, tudományos cikk született. Ezek leginkább a közvetett tettség kérdéskörét, szabályozásának törvényi lehetőségét, illetőleg a szabályozás mikéntjét érintették [Lőrinczy (1981), Sántha (2000), Szomora (2002)]. A tettség – részesség tanát feldolgozó összegző munka azonban 1966-óta nem készült.

A bűncselekmény elkövetőivel kapcsolatos kérdések szinte minden korban élénken foglalkoztatták a büntetőjog művelőit. Amíg a bűncselekmény egyetlen elkövető tevékenységének eredménye, addig nem merül fel különösebb probléma. Amint azonban a deliktum létrehozásában több személy vesz részt, számos dilemma merül fel. Így annak meghatározása, hogy melyiküknek mekkora szerepe volt a bűncselekmény létrejöttében, ehhez képest melyikük tekinthető tettesnek (bűnszerzőnek) avagy részesnek (segédnek). Évszázadokon keresztül rengeteg elméleti küzdelem és vita formálta a büntetőjog-tudomány e csekélynek semmiképp sem nevezhető területét. Mindazonáltal napjainkban sem fér kétség annak a már axióma szintű megállapításnak az igazságához, hogy az elkövetőkkel kapcsolatos elméletek kérdése a büntetőjog legtovisebb ágainak egyike [Chauveau – Hélie (1887)].

A tettesség – részesség törvényi szabályait a XIX. századi büntető törvénykönyvek előkészítése óta mind a külföldi országokban, mind hazánkban számos elméleti álláspont ütköztetése alakította. A sok törekvés ellenére azonban mindig merültek fel olyan problematikus területek, amelyek megoldásra vártak. Nincs ez másként a XXI. század hajnalán sem, amikor a büntetőjog két sarkalatos elve, a törvényesség és az igazságosság az elkövetők törvényi szabályozásának átgondolását követeli. A tanulmány azt az űrt igyekszik betölteni, ami az elkövetők hatályos szabályozásának rendszerezett összefoglalásából adódik. Mindemellett föltárja az elkövetőkre vonatkozó hatályos rendelkezésekből adódó problémákat is, így próbálva felhívni a figyelmet a megoldásra váró feladatokra.

A tanulmányban a vizsgálat keretét nyújtó jogelméleti és bűncselekménytani alapvetések lefektetése után (I. rész) a törvény által ismert és szabályozott elkövetői alakzatok de lege lata érvényesülő szabályait tekintem át (II. rész). Ez a (tulajdonképpen általános) rész az elméleti igényű rendszerezésen kívül számos gyakorlati problémára is megoldást kíván nyújtani. A hangsúly e tekintetben a részesség jellemzőire és problematikus kérdéseire helyeződik, tekintve hogy ez utóbbi elkövetői körrel kapcsolatban alapvetően több probléma merül fel. A tanulmány különös része (III. rész) arra hivatott, hogy feltárja a büntetőjog-elméletben (tudományban) és a joggyakorlatban felmerülő problematikus területeket, illetve hogy megkíséreljen elvi igényű iránymutatásokkal kiutat mutatni az elkövetőkkel kapcsolatos útvessztőkből. A feltárássra került problémák egy része főként elméleti jellegű, azonban adott esetben gyakorlati relevanciával is bírhat. Ilyen témakör például a részesség járulékoságának, illetve ezzel összefüggésben a közvetett részességnek a kérdése, az *actio libera in causa*, az ún. agent provocateur cselekményének a megítélése, vagy az ún. személyes tulajdonságok tana. A felvetett problémák másik részére gyakorlati dilemmák hívták fel a figyelmet, így például az ún. szoros értelemben vett egyes bűnösségű bűncselekményekben való társtettesi, illetve részesi közreműködés lehetőségére, avagy a közvetett tettességgel

kapcsolatos gyakorlati kérdésekre. Ennek megfelelően a különös rész eredményei a gyakorló jogászok számára sem lehetnek haszontalanok.

Az elméleti alapok, a hatályos szabályozás bemutatása és az egyes problematikus területek felfedése után a tanulmány de lege ferenda szabályozási koncepció bemutatásával zárul (IV. rész), amely a Büntető törvénykönyv jelenleg folyó kodifikációs munkálatai során is segítségül szolgálhat a jogalkotó számára.

Budapest, 2008. május

Mészáros Ádám

LEGYEN ÖN IS SZERZŐNK!

Az Ad Librum PodPress szolgáltatása keretében mindazt kínálja, ami kéziratából professzionális könyvet hoz létre:

- könyvészet (ISBN beszerzés, vonalkód készítés, kötelespéldányok kezelése, helyes címnegyed és bibliográfiai adatok);
- szöveggondozás (gépelési, nyelvtani, központosági, nyelvhelyességi, stiláris hibák javítása, egységesítés);
- tördelés (megfelelő oldal és tükör kialakítása, szövegközi helyes tipográfia, jegyzékek létrehozása, képek szkennelése);
- borítótervezés (beleértve a jogtisza illusztráció beszerzését, együttműködésben a szerzővel);
- digitális nyomtatás (Xerox színes és fekete gépeken többfajta méretben és kötéssel);
- marketing (külön weboldal minden szerzőnek, boltmarketing, letölthető részlet (mint ez a pdf fájl is), hírlevél, prospektus);
- terjesztés (saját online könyvesbolt, partnerboltok és könyvesboltláncok).

A végeredmény olyan könyv, amely megfelel a kiadói és könyvterjesztői elvárásoknak.

KÖNYVEK KÍVÁNSÁGRA!

A kívánság szerinti digitális nyomtatás egyszerre csak kis sorozat (20-500 példány) finanszírozását igényli, a gyors utánnyomások révén pedig korlátlan ideig a könyvpiacon tarthatóvá válik a kötet.

További információ:

<http://podpress.hu/>

<http://adlibrum.hu/>

Ad Librum Kft. irodája

Porta Irodaház 5. em. 17. 1107 Budapest, Mázsa tér 2-6.

Tel: (06-1) 814-2590, (06-20) 510-1558. Email: info@adlibrum.hu

ADJA KI KÖNYVÉT!

Szerzői és intézményi kiadások gondozása